

Spånkurv afløst af plasticpose

Per-Olof Johansson oct. 2014

SAMVIRKE -Brugsforenings-Bladet 18.4.1947 s.11

I Selvbetjenings-Afdelingen tager Husmoderen straks en Kurv, fylder den med Varer ..

Kunderne ekspederer sig selv i H.B.

DANMARKS første Selvbetjenings-Butik aabnedes af Hovedstadens Brugsforening den 21. Marts i H.B. Afdelingen paa Frederiksborgvej i København. Det var naturligvis spændende, hvorledes H.B.s Medlemmer vilde tage imod den nye Butiksform og vilde finde sig til Rette under den nye Form for Ekspedition.

Det er gaaet godt. De Medlemmer, der har benyttet Selvbetjeningsafdelingen, finder, at det er en udmærket Maade at blive betjent paa. Der findes da ogsaa i Selvbetjenings-Afdelingen bogstavelig talt alle almindelig forekommende Kolonialvarer, og kun saadanne Varer, som man paa Grund af Mangel maa foretage en særlig Rationering af, er undtaget fra Selvbetjeningsafdelingen.

En Dame, som i 16 Aar har opholdt sig i Amerika, og der havde vænnet sig til Selvbetjeningsbutikkerne, erklærede ved sit første Besøg i den nye Afdeling, at her følte hun sig bedre hjemme end i de almindelige Butikker.

Ved Udgangen staar Ekspedienten, der temmer Kurven, regner Beløbet ud og pakker ind.

Selvbetjeningsformen har altsaa to Fordele: Paa den ene Side kan man hurtigt betjene sig selv i Stedet for at staa og vente paa, at det skal blive ens Tur. Paa den anden Side kan man give sig god Tid, hvis man har Lyst til det. Alt tyder paa, at den nye Selvbetjeningsafdeling vil blive en Succes.

Emil F.

TRE Emi en Kon Paasked værkerp lodier v: syng o: voli — F.D.B.s: ponisten ret, og c Koroptri som ble Københ Orkester torn sø Oplevels Dameko og sang partier ca. 30 klædt

Da Hovedstadens Brugsforening åbnede den første selvbetjeningsbutik i 1947, var kundens kurv intet mindre end en spånkurv. Siden blev kurven af stålnet eller plastic. Spånkurven holdt skansen som almindelig købmandskurv for private lidt endnu.

I dag er den afløst af plasticposer, af hvilke det siges en gennemsnitlig familie i Danmark bruger 1600 kr. på om året. Antallet af poser går op i millioner.

En spånkurv betragtes i dag som kurv som en hvilken som helst anden kurv, hvis man da ellers kan finde en, sådan var det bare ikke i tiden før plasticposen. Spånkurven var ikke højt vurderet som håndværk eller for sit smukke ydre – men for sin anvendelighed som indkøbskurv og for sin billige pris.

Plasticposen blev opfundet 1960 af en svensker fra Nordskåne, nærmere betegnet Riseberga i nærheden af Perstorp. Han hed Peter Hamilton og var det, som på svensk kaldes 'mångsyglare' – han var sælger først og fremmest. Da han havde fået ideen udviklede han den sammen med en Gunnar Brime i et firma Åkerlund & Rausing. Ikke helt i den form vi kender den med 'håndtag', den første version var a la de gamle gymnastikposer med løbegang med en snor foroven til at stramme med. Et par år efter udvikledes ideen af KF til versionen med håndtag – og de fik patent på maskineriet til fabrikation af poserne. Så i løbet af de næste ti år blev livet taget af spånkurven som hver mands eje.

Det fortæller Journalisten Claes Sturm i en artikel i Dagens Nyheter i 1985 i anledning af, at 'plastkassen' kunne fejre 25 års jubilæum. Jeg ved ikke om det er forklaringen på, at plasticposen i Sverige hedder 'kasse' – til overraskelse for danskere! – men i hvert fald så kaldtes kurvemagerne på hjemegnen i Göinge i Nordskåne for 'kassemakare', og de kaldte en spånkurv for 'en kass'.

I 2013 døde designer og reklamemand Peter Hiort 73 år gammel. Iflg. Jens Peter Bondes nekrolog i Politiken, var det Peter Hiort som havde kreeret Nettos logo – skottehunden med spånkurv i flaben. Det er tit på Nettos plasticposer, hvilket er lidt morsomt med tanke på, at derved mindes man om historien – at plasticposen er erstatningen for en spånkurv. At Peter Hiort kunne finde på at placere en spånkurv i hundens mund, skyldes nok, at han var vokset op i en tid, hvor spånkurven var indkøbskurven *per se*. Næppe en ide nutidens designere ville falde for, og som de nok drømmer om at udfase, da de ikke kender spånkurvens dominerende plads i datidens indkøbsbillede. Og yderligere bidrages til historien ved at give hunden et halstørklæde på i svenske farver – så får man også med, at den danske spånkurv kom fra Sverige!

Måske husker nogen endnu, at Irmas logo var en pige Irma med spånkurv – gengivet på alle dåser og varer. Ellegaard Frederiksen skulle i 1975 modernisere Irmas logo og slettede stregerne i kurven, så ingen kunne se, det var en spånkurv. Siden er der sket yderligere modernisering, så kun hovedet er tilbage. Glemte er, at det vigtigste ved Irma faktisk var indkøbskurven, som hun skulle fylde med varer!

I 2008 afholdt Irma en konkurrence om udformningen af nye poser, alle kunne deltage. Jeg sendte to bidrag ind, som ikke nød fremme. Jeg synes min ide var god nok: At fortælle historien ' fra spånkurv til plasticpose'.

